

ČEŠKO SLOVSTVO.

Poleg »Českého Lidu« bode izhajala tudi knjižnica, katera bode prinašala večje razprave. Prvi zvezek te knjižnice je že izšel: »**Skřítek v lidovém podání staročeském**«. Sepsal dr. Čeněk Zíbrt. Velika 8°. Str. 44. Cena 36 kr. — Tu nam pripoveduje znani pisatelj, kar se je ohranilo pri starih Čebih o domačih bogovih, kateri se zvejo v staročeskimi spomeniki: »skřítek, díblík, šotek in hospodářček«. Spomin na te domače duhove se je ohranil skoro pri vseh narodih; to so mali možički, kateri prinašajo ljudem večkrat srečo in uganjajo vsakovrstne šale in burke. Sem spada tudi domača kača (had hospodářček in had s korunkou), o kateri misli narod, da prinaša v hišo blagoslov in srečo, in joj onemu, kateri bi jo ubil.

Ne morem, da ne omenim tudi prezanimive knjige, katera je izšla pri Šimačku v Pragi, a zove se: »**Nákres slovanského bajesloví**«, napsal dr. Hanuš Machal. Velika 8°. Str. 224. Cena 2 gld. 20 kr. — Dasi se je pisalo že mnogo o slovanskem bajeslovju, vendar ne vem knjige, v kateri bi bilo vse to tako razumno kratko, natančno in jasno preiskano, kakor v tej knjigi. Kar se vé o slovanskem bajeslovju, vse je zbrano tukaj iz raznih slovanskih virov. Težavno delo! O stvarjenju sveta in človeka (seveda po slovanskih nazorih), o slovanskih bogovih, o solncu, mesecu in zvezdah, o zračnih prikaznih, o usodi, o domačih bogovih, o vilah in rusalkah, o divjih in povodnih bitjih, o ognju, hudobcih, o čarovnicah, mōrah, volkodlakih in vampirjih in pa o raznih slovesnostih: o vsem tem čitaš v knjigi. Pisatelj je tvarino, kolikor se je dalo, preiskal strokovnjaško. Tudi o nas Slovencih je povedal marsikaj zanimivega, rabil je največ Pajkove črtice in »Kres«. Le to mi ne ugaja, da se pisatelj v celem delu tako ogiblje hrvaškega imena. Mislimo, da so v znanstvu Hrvatom že mnogi delali krivico. Zakaj bi jih ne priznali kot posebnega naroda in se ogibali imena, ki je tako opravičeno, kakor srbsko? Mi zagovarjamo jedinstvo, kjer moremo, a nikjer ne resnici v škodo.

—2.

»**Museum**«. List boboslovcev česko-moravských. Ročník XXV. Leto 1890—91. Pořadatel (urednik) Jakub Procházka. — Ta list, o katerem želim nekoliko izpregovoriti, neznan je večini cenjenih čitateljev. Tudi ni čudno, ker »Museum« je prav skromen list. Njegov urednik ni proslavljen učenjak ali pisatelj, ne prinaša učenih spisov, niti romanov po duhu našega časa, v listu tudi ne najdeš imen čeških velikanov na slovstvenem polju.

Iz tihega zidovja brnskega semenišča zahaja v druga češka semenišča, a v zunanjem svetu ima malo znancev. Ker pa »Dom in Svet« rad poroča o slovstvenem delovanju bratovskih narodov slovanskih, naj zvedo njegovi čitatelji, kako se mladi češki bogoslovci pripravljajo, da bodo mogli danes ali jutri uspešneje delovati za blagor svojega naroda. Pred vsem pa želim na to opozoriti naše slovenske bogoslovce, da

bi jih, kolikor je mogoče, posnemali in stopili z njimi v ožjo dotiko.

Češki bogoslovci imajo po vseh semeniščih svoja književna društva, v katerih imajo predavanja (přednášky), slavnostne večere z deklamacijami, govori in petjem; vzdržuje se knjižnica in čitalnica.

Vsa ta društva pa stojé med seboj v zvezi in imajo svoje središče v Brnu ter na skupne stroške izdajajo list »Museum«. Najboljši spisi, ki se čitajo v raznih družtvih, pošiljajo se v Brno in se tiskajo v listu; tako so v njem zastopana več ali manj vsa društva.

Razven tega so v listu kratka poročila o družtvih, ki so v zvezi češkomoravskih bogoslovcev.

Lanski zvezki imajo več dopisov iz Prage, iz Budejevic, iz Olomuca, iz Litomerice, Kraljevega Gradca in — celó iz Zagreba. Zagrebski »Sbor duhovne mladeži« je bil nekda v posebni zvezi s Čehi. Prvi češki pisatelji, Jan Kollár, Hanka, Jelínek, Třebízský, Čech i. dr. so dopisovali ž njim in mu pošiljali knjige. Pa minuli so tisti časi, ko se je učil vsak člen »Sbora« poleg materinskega še drugega slovanskega jezika. Današnja mladina se bolj zanima za prazno politikovanje, kakor za resno in koristno učenje. Lani je »Sbor« stopil vendar le v zvezo s češkimi bogoslovci po nekem udu, ki pozna dobro češki jezik in češko slovstvo.

Za šolsko leto 1890/91 so izšle tri številke, katere obsegajo 176 strani. V vsaki številki so daljše ali krajše pesmi, med katerimi se posebno odlikujejo »Sv. Nikefor«, »Ztracený ráj« (Fr. Leubner) in »Alumnovy písně« (H. Podlesák). Drugi spisi so večinoma modro- in bogoslovni, kakor: »O naturalizmu a realizmu«, kjer pisatelj govori o razliki med naturalizmom in realizmom, določuje v glavnih potezah bistvo prvega in drugega ter omenja njiju glavne zastopnike. Iz tega sestavka se vidi, da pisatelj dobro pozna novejšo francosko in rusko slovstvo. V članku »O pozitivizmu« se razlagajo glavna načela pozitivizma, govori se obširneje o njegovem začetniku Avgustu Comte-u in njegovem modrovanju. Dalje so spisi: »Kapitola o vášních« (strastih), »O neodvislé ethice«, »Liberalismus ve vědě« itd. Iz slovstvene zgodovine imamo članek »Frederi Mistral, slavný básník provenčalský« iz peresa Sigismunda Bouške. Ta članek je posebno poučen in zanimiv. Pisatelj govori najprej o preporodu provenčalske književnosti v novejšem času, potem nam podaja življenjepis genialnega provenčalskega pesnika Mistrala in naposled govori o njegovem najvažnejšem delu »Miréche«. Z veseljem smo brali, da pisatelj sam želi prevesti to izvrstno delo na češki jezik in mnoge kosce iz M. nam res podaja v lastnem češkem prevodu. Ta članek je po naših mislih najboljši izmed vseh poučnih spisov lanskega »Museum-a«. Med drugim je v 1. številki tudi pridiga na praznik nedolžnih otročičev (»Kazání na den sv. Mláďátek«), a v 3. številki dva življenjepisa: »Eliska Myslíková z Chudenic«, »Dr. Josef Chmelíček« in kratka črtica o Danteju. Kar se tiče notranje vrednosti